PUOLUSTUSMINISTERIÖ MUISTIO
Resurssipoliittinen osasto/Mansurow 22.6.2022

MUUTOS 2 SUOMEN TASAVALLAN HALLITUKSEN PUOLESTA TOIMIVAN SUOMEN PUOLUSTUSMINISTERIÖN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLILLÄ TEHTYYN SOPIMUKSEEN TUTKIMUS- JA KEHITYSTIEDON VAIHDOSTA; ALLEKIRJOITUSVALTUUKSIEN MYÖNTÄMINEN

1 Taustaa

Valtioneuvoston puolustusselonteon 2021 (78/2021) mukaan Yhdysvallat on Suomelle tärkeä ja läheinen kumppani, jonka kanssa tehtävä puolustusyhteistyö parantaa Suomen puolustuskykyä. Yhdysvaltojen sitoutuminen Eurooppaan sekä kahdenvälisin järjestelyin että Naton kautta on keskeistä Euroopan turvallisuudelle ja myös Suomelle. Tiivistä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa jatketaan ja yhteistoimintakykyä kehitetään. Kahdenvälistä puolustusyhteistyötä koskevan aiejulistuksen mukaisesti tärkeitä yhteistyön osa-alueita ovat muiden muassa laaja-alainen puolustuspoliittinen dialogi, tiivistyvä ja syvenevä materiaaliyhteistyö mukaan lukien sotilaallinen huoltovarmuus, tiedonvaihto, tutkimusyhteistyö ja yhteistoimintakyvyn kehittäminen. Lisäksi valtioneuvoston ajankohtaisselonteossa turvallisuusympäristön muutoksesta 2022 (VNS 1/2022) korostetaan yhteistyötä Yhdysvaltojen kehitettäessä yhteistoimintakykyä Suomen keskeisimpien kumppanien kanssa niin normaaliolojen, häiriötilanteiden kuin poikkeusolojenkin varalle.

Suomen ja Yhdysvaltojen hallitukset ovat allekirjoittaneet 19 päivänä lokakuuta 2018 (Suomi) ja 26 päivänä marraskuuta 2018 (Yhdysvallat) pöytäkirjan (Memorandum of Understanding) vastavuoroisista puolustushankinnoista. Pöytäkirjalla korvattiin maiden välillä vuonna 1991 tehty ja vuonna 2008 uudistettu sopimus puolustusmateriaalin hankintoja koskevista vastavuoroisista periaatteista. Eduskunta hyväksyi 25 päivänä tammikuuta 2019 pöytäkirjan (EV 213/2018 vp - HE 274/2018 vp). Sopimus ja sen voimaansaattamislaki tulivat voimaan 3 päivänä lokakuuta 2019 (SopS 70/2019). Pöytäkirja luo perustan maiden väliselle puolustusmateriaalialan yhteistyölle.

2 Nykyinen sopimus

Suomen puolustusministeriö ja Amerikan Yhdysvaltojen puolustusministeriö ovat tehneet 5 päivänä lokakuuta 1995 sopimuksen tutkimus- ja kehitystiedon vaihdosta (jäljempänä ”MIEA”). Sopimus on luonteeltaan puitesopimus ja sen tavoitteena on toteuttaa osapuolia yhteisesti kiinnostavan tutkimus- ja kehitystiedon vaihtoa. Sopimuksella sovitaan tässä tiedonvaihdossa noudatettavista periaatteista ja määräyksistä kuten hallinnosta (III artikla) viestintäjärjestelyistä ja vierailuista (IV artikla), tiedon luovuttamisesta ja käytöstä (VII artikla), valvotusta turvallisuusluokittelemattomasta tiedosta (VIII artikla) ja turvallisuudesta (IX artikla).

Sopimuksen mukaan vaihdettavan tiedon ala ja laajuus sovitaan erillisessä tiedonvaihtoa koskevassa liitteessä. Näitä liitteitä ovat Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen puolustusministeriöt aiemmin solmineet mm. ympäristökysymyksistä, miinasodankäynnistä sekä alusten suunnittelusta. Sopimuksen ja sen liitteiden alla vaihdettu tieto on edesauttanut Suomen puolustusvoimien kehittämistä.

3 Sopimusmuutos

Suomen ja Amerikan Yhdysvaltojen puolustusministeriöiden neuvottelemalla sopimusmuutoksella sovittaisiin sopimuksen voimassaolon jatkamisesta 4 päivään lokakuuta 2040 saakka. Muutossopimuksen tarkoituksena on ajantasaistaa Yhdysvaltojen kansallisen viranomaisen nimike sekä liiteviranomaisia koskevaa sopimuskohtaa, jatkaa sopimuksen voimassaoloa ja muuttaa sopimusta tarvittavilla muilla tavoin, kuten kolman-

nen osapuolen määritelmän muuttaminen sekä MIEA:n irtisanomisen ja voimassaolon päättymisen selkeyttäminen suhteessa sen alaisiin liitteisiin. Muutokset mahdollistavat Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusministeriöiden hallinnonalojen välisen tutkimus- ja kehitystiedon vaihdon myös tulevaisuudessa.

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Sopimuksen velvoitteet voidaan toteuttaa puolustushallinnon organisaation puitteissa nykyisillä voimavaroilla.

4 Eduskunnan hyväksyntää edellyttävät sopimusmääräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla tai jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp). Muutossopimus kuuluu lainsäädännön alaan ja allekirjoittamisen jälkeen sopimus on tarkoitus viedä hallituksen esityksellä eduskunnan hyväksyttäväksi. Laki tulee voimaan muutossopimuksen voimaantuloajankohtana ja lain voimaantulosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Puolustusministeriö on pyytänyt muutossopimuksesta lausunnot ulkoministeriöltä ja oikeusministeriöltä.

5 Allekirjoitusvaltuudet

Muutossopimus on tarkoitus allekirjoittaa mahdollisimman pian. Suomen puolesta muutossopimuksen allekirjoittaisi ylijohtaja Raimo Jyväsjärvi tai hänen estyneenä ollessaan materiaaliyksikön johtaja Tarja Jaakkola.